

kerületeket újabb a következőleg osztotta be: Budapesti kerületi felügyelő Fehér János I. oszt. főmérnök; kerületéhez tartoznak Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Fehér, Tolna, Esztergom, Komárom, Moson-és Győrvarmegye; államutainak hossza 586 kilométer. — Szombathelyi kerületi felügyelő Eilers Frigyes; kerületéhez tartozik Vas, Veszprém, Zala, Somogy- és Sopronvarmegye; államutainak hossza 683 kilométer. — Trencsényi kerületi felügyelő Póka Kálmán I. oszt. főmérnök; kerületéhez tartozik Pozsony, Nyitra, Bars, Hont, Trencsén, Nógrád- és Zólyommegye; államutainak hossza 630 kilométer. — Lőcsei kerületi felügyelő Scholtz Gusztáv; kerületéhez tartozik Árva, Liptó, Turóc, Szepes, Gömör-és Kishont, Abauj-Torna, Borsod-és Hevesmegye; államutainak hossza 509 kilométer. — S. A. Ujhelyi felügyelő Szunyogh Dezső; kerületéhez tartozik Bereg, Ugocsa, Ung, Zemplén, Sáros, Máramarosmegye; államutainak hossza 720 kilométer. — Nagyvárad kerületi felügyelő Köszeghy László; kerületéhez tartozik Bihar, Arad, Hajdu, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Szatmár, Szilágy, Szabolcs, Békés, Csanád, Csongrádmegye; államutainak hossza 501 kilométer. — Kolozsvári kerületi felügyelő Bucsi József kerületéhez tartozik Kolozs, Szolnok-Doboka, Beszterce-Naszód, Torda-Aranyos, Alsó-Fehér- és Szebenmegye; államutainak hossza 718 kilométer. Marosvásárhelyi kerületi felügyelő Incze Kálmán; kerületéhez tartozik Maros-Torda, Háromszék, Brassó, Fogaras, Nagy-Küküllő, Csik- és Udvarhelymegye; államutainak hossza 697 kilométer. — Temesvári kerületi felügyelő Haasz József; kerületéhez tartozik Bács-Bodrog, Temes, Torontál, Krassó-Szörény, és Hunyadmegye; államutainak hossza 826 kilométer. — Pécsi kerületi felügyelő Duka Achill; kerületéhez tartozik Baranya-varmegye és Horváth-Szlavonország; államutainak hossza 1326 kilométer.

A közterületeknek elektromos izzó lámpásokkal való megvilágítása még a ritkább esetek közé tartozik. Friedeck osztrák szileziai városkában múlt év december közepén lépett életbe az utcák elektromos izzólámpásokkal való világítása, de nem kizárólagosan izzólámpásokkal, mert a nagyobb utcák keresztezésében, valamint a térségeken is ivlámpások állnak. Az új világítást a „Gülcher” bialai cég rendezte be és az a város tulajdonát képezi, mely magánosok számára is szolgáltatja az áramot.

A londoni központi vízerő-vezeték. Fokozatos fejlődésnek indult az 1885. óta fennálló „London Hydraulic Power Company” mely 1887 óta tényleg avval foglalkozik, hogy központi telepeiből bizonyos nyomás alatt vizet szolgáltat magánosoknak. Hogy mily szépen terjeszkedik ez a vállalat, mutatják a következő számok: 1887 végével 529, 1888 végével 814; 1889 végével 1022 félnek szolgáltatta a társaság a hajtó erőt viz alakjában. A vízerő-vezetéknek megfelelő mennyiségű és nagyságú nyomás alatt levő vízzel való ellátása két központi telepből történik, melyeknek egyike a Themse jobb partján fekszik valamivel Black friars Bridge alatt, a másika a westminsteri pedig 1888-ban állított föl Millbank Streetben. Eme központi telepek főgyűjtőiből a víz legelőször a 14 cm. átmérős főcsövekbe jut, még pedig oly nyomással, mely egy cm² felületre 52.73 kg.-nak felel meg. A főcsövek az egyes kerületekbe vezetik a vizet, a honnan az a mellékcsöveken át az egyes rendeltetési helyekre jut. Nagy nehézségekkel járt a főcsöveknek a lefektetése az amugy is már számtalan cső és csatornák által lefoglalt utcatestbe. Az egész csővezeték nem áll sokféle alkotórészekből s ezekből is mindig bizonyos készlet áll rendelkezésre, úgy hogy esetleges csőtörések alkalmakor a javítások gyorsan eszközölhetők. A legelterjedtebb alkalmazásban részesül a vízerő-vezeték a különféle felhúzó és emelő készülékekben különösen magán lakó házakban. Jellemző példa erre egy házcsoport Kensigton Court

városrészben, mely 70 egyes lakóházból áll, s melynek mindegyikében a hátsó lépcső helyett egy víznyomással hajtott felhúzó működik. Ezenkívül alkalmazzák a központi vezeték nyomott vizét még raktárakban daruk és emelőgépek hajtásához, ivóvíznek emeléséhez mély kutakból és elvéve a gépipar egyes gépeinek hajtásához is. Hogy az utóbbi célokra nem igen használják a nyomott vizet, ennek az oka abban rejlik, hogy a nyomott víznek az alkalmazása csak ott jár takarékosággal, a hol az üzem nem folytonos, hanem sokszor megszakad. Ellenben ott, a hol az üzem állandó, a gázmotorok stb. takarékosabbak. Nem csekély jelentőségűvé válhatnak idővel ezek a központi vízerő-vezetékek a tüzoltás szempontjából különösen olyan városban, mint London, a hol még az ivóvizet is nagyjából kutakból merítik, a hol tehát a közszükségleteknek szolgáló víznek nyomása nem igen van. A közönséges vízvezeték csapokból kijövő víznek a nyomását növelik tehát az által, hogy a csapnak egy mellék kiömlő nyílásába bevezetik az vízerő-vezetéknek egy szűkebb csövét; az ebből nagy erővel kiszökő víz a közönséges vízvezetéknek vele vegyülő vízére úgy hat, mint egy injektor gőzsugara, s annyira növeli a közönséges vezeték jöve víz erejét, hogy a szivattyú közbeiktatása szükségtelen. Hasonló vízerő-vezetékek vannak még Hull, Birmingham és Mellbourne városokban; bár másutt mint p. o. Párisban a sűrített levegővezetékeknek adtak előnyt.

Arlejtés eredménye. A Tisza-Ujlaknál építendő hídra a pénzügyministeriumhoz a következők ajánlottak: Zielinszky Szilárd, Wagner és fiai, a Magy. híd- és víz-építő vállalat, Gregersen G. és fiai.

Előmunkálati engedély. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter f. é. január 23-án 2495. sz. a. kelt rendeletével Veszter Imre országgyűlési képviselőnek és Bakos Gábor vállalkozónak a m. kir. vasutak Szegzárd állomásától Báltaszék, Bata és Duna-Szekcső irányában Monostorig vezetni tervezett h. érd. vasútvonalra 1890 január 5-én 59.461/89., illetve ugyanazon évi január 6-án 63.536/89. sz. a. kelt rendeleteivel megadott előmunkálati engedélyeket további egy évre meghosszabbította.

MAGYAR MÉRNÖK-ÉS ÉPÍTÉSZEK EGYESÜLETE.

A vízépítési szakosztály ülése február 3-án. Elnök Kvassay Jenő, jegyző Landgraf János, jelen volt 45 tag. Az ülés folyamán Péch József ismertette a múlt nyár folyamán a Tisza mentén fogantatott magasságméréseket; részletesen szólt a munka céljáról, az eljárás módzatairól, a használt francia, angol és magyar szintező műszerekről, kiterjeszkedvén a műszerek jó és rossz tulajdonságaira; majd előadta az eredményt, mely szerint a körülbelül 2000 kilométer hosszú vonalon a Tisza két partján működött mérnökök a dunai torkolatnál 84 mm. különbséggel találkoztak össze, a mely eredménnyel nemcsak meg lehet elégedni, de a rendkívüli pontosság kiváló dicséretére válik a közreműködőeknek. Egyelőre csak ennyit említünk meg, mert jövő számunkban a munkálatot részletesen ismertetjük.

Választmányi ülés február 7-én. Elnök Hollán Ernő, Ney Béla titkár jelentést tevén az Ybl Miklós elhunytá alkalmából tett intézkedésekről, bemutatta a mű-és középítési szakosztályok átiratát, melyben nagynevű elnökük emlékének méltó megörökítésére kéri a választmányt, hogy a dicsőültnek a rcképét az ülésterem számára beszerezni, egyszersmind magáévá tenni szíveskedjék azt az eszmét is, hogy nagy érdemei elismerésül a főváros egyik közterén emlékszóbor állíttassék föl, végül, hogy gyásznapon rendeztessék; egyszersmind fölolvasta 17 egyesületi tag nyilatkozatát, melyben az emlékszóbor eszméjét pártolják és e célra

közreműködésüket följánlják. Többek hozzászólása után a választmány a szobor eszméjét magáévá tette és az elnökséget megbizta, hogy a létesítés dolgában több rokonestülettel érintkezzék, melyeknek közreműködésével a szoborbizottságot minél előbb megalakulhasson. Az arckép megszerzése végett az igazgató bizatott meg a szükséges intézkedéseket megtenni; a gyászünnepegy iránt az arckép elkészülte után fog a választmány határozni. Bejelentetett a prágai »Polytechnischer Verein« levele, és a bécsi »Oestr. Ing. und Architekten-Verein« távirata, melyekben Ybl Miklós elhunyt fölözt részvétüket fejezik ki. — Az idei közgyűlés március 22-re, virágvasárnapra tüzetett ki. — A jövő évi költségvetés 22245 frt kiadással állapított meg. — Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter a Könyvkiadó Vállalatot 2-ik cyclusának második évére is részesíti az eddigi 1000 forintos évi segélyben. — Végül fölvétetett 30 új tag és bejelentetett 15-nek belépése.

A gépészeti és bányászati szakosztályok ülése febr. 7-én. Elnök Bexheft Mór; jegyző Jász Dezső. A napirend során a Hollán-pályadíjjat oda ítélő bizottságba a szakosztályok dr. Hoór Mórt és dr. Wagner Jenőt választották meg. — Ezután Cserhádi Jenő a kiküldött bizottság nevében a mérnöki cím használatának és a gyakorlatjognak rendezése dolgában tett jelentést és azt javasolta, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1890-iki rendelete ne az út-, vasút- és hidépítési szakosztály bizottságának javaslata értelmében módosíttassék, hanem oly módon, hogy abban a »gépészmérnöki« cím használatának és az e nemű foglalkozásnak rendezése is kifejezésre jusson. — továbbá hogy a minősítési törvény megfelelő intézkedései az összes, tehát a kisebb hatóságokra is kiterjesztessenek. E javaslatok elfogadtatván az ülés bezárattott.

A mű- és középítési szakosztályok ülése febr. 9-én. Elnök Pucher József, jegyző Nagy Virgil, jelen volt 28 tag. A múlt ülések jegyzőkönyveinek hitelesítése után Ney Béla jelentést tett az Ybl Miklós emléke megörökítése dolgában a választmánytól hozott határozatokról (fentebb ismertettük). Ezután a »műszaki gyakorlat rendezésének s a műszaki kamarák ügyének tanulmányozására kiküldött bizottság« jelentése (l. m. évi 49. számunkat) tárgyalatott; a tárgyalás folyamán Barcza Elek első szólt föl és fejtegette, hogy az építészet nem tisztán művészet, hanem műszaki képzettség is kell hozzá, ennélfogva a bizottság említette építészeti akadémia nem lehet elégséges; de a műegyetem már megadja a módját a képzésnek, nem is kell újabb szakiskola; hogy a gyakorlati téren mindenki egyenlő fegyverekkel küzdhessen, kötelező minősítést követel. Kiss István sem ért egyet a jelentéssel, melynek feladata volt nem a művészi, de a műszaki gyakorlat rendezése végett módozatot javasolni. Az építészet első sorban műszaki föladatokkal foglalkozik, tehát lényegében műszaki foglalkozás, ebben a tekintetben pedig az akadémia semmit sem nyújt és csak a technikai képzettség elsajátítása után lehet hasznos. A műszaki kérdést — minthogy a szakoktatást már törvény rendezte — szintén meg lehet oldani. Azért a bizottsági jelentést csak tudomásul vétetni indítványozta. Ney Béla szerint az építészetnek művészetit voltát tagadni nem lehet; egyébként a jelentés midőn az akadémia eszméjét megpendítette, — csak azokról akart gondoskodni, kik az építészetnek csakis művészetit oldalával foglalkoznak, mert az okleveles építészekről már a törvény gondoskodik. A jelentés már elérte célját abban, hogy a vita megindult. Hauszmann Alajos szerint lényeges eltérés a fölszólalásokban nincs, mert tagadhatatlan, hogy technikai ismeretek nélkül építész nem képzelhető, és a jelentés is csak azokra gondolt, a kiknek törvényes minősítésük nincs. Különben az »építészeti cím« használata dolgában kiküldött hármas bizottság konkrét javaslataival ez a kérdés is megoldatik. A jelentés tudó-

másul vétetett. Ezután Kiss István ismertette a hármas bizottság javaslatait, melyek röviden a következőkben foglalhatók össze: a) Építészeti cím csak azt illeti meg, ki bármely uton szerzett elméleti és gyakorlati képzettségét bebizonyította; — b) e jogukban az építészek hatóságilag megerősítendők; — c) névsoruk 2 év mulva rendesen minden törvényhatóság előtt kihirdetendő. A megerősítést a kultusminiszter 7 tagú bizottság által gyakorolja; ennek tagjai: 3 műegyetemi tanár, 2 építész hivatalnok és 2 magán építész, elnöke egy magas rangú hivatalnok; ez a bizottság építészeti címre és gyakorlatra följogosítja a) azokat, kiknek oklevelük és 3 évi gyakorlatuk van; — b) kiknek 8 évi építészeti (nem építőmesteri) gyakorlatuk van és erről műveik tanúskodnak; — d) azokat, kik a bizottság előtt vizsgálatot tesznek és 3 évi praxist kimutatnak; — e) az első öt év alatt a bizottság kiváló egyéneket a vizsgálat alól fölmenthet; — f) az építészeti jogosultság építőmesteri jogosultságot is ad; — d) az építőmester azonban csak akkor nevezheti magát építésznek, ha a d) alatt említett vizsgálatot letette. Az építész hatásköre a tervezés, művezetés, ellenőrzés, az építőmesteré az építés. Mindkettő tervezhet és vállalkozhatik, de 20,000 forinton felül saját tervére nem lehet vállalkozó építőmester. Ha egy pályázon külföldi győz, akár tervezői, akár vállalkozói minősége csak úgy lehet, ha a saját hazájában vagy nálunk szerzett törvényes képesítést kimutatja. E javaslat tárgyalása a jövő ülésre halasztatott; — kimondták továbbá a szakosztályok, hogy az egyesületi tanács dolgában alakítandó 19-es bizottságban való eljárásukra a már megválasztott 3 tagnak semmiféle utasítást nem adnak. — Végre a kis pályázatra (kandelaber) beérkezett művek előadójának Giergl Kálmán, — a gépészeti- és bányászati szakosztályoknak a technologiai muzeum szakvéleményezése dolgában küldött átirata előadója Müller Béla, — a Hollán-pályadíjjakat odaitélő bizottságba Czizler Győző és Kiss István választatott meg.

—m—

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A középítési hetes albizottmány

folyó évi február 9-én Kun Gyula tanácsnok elnöklete alatt tartott ülésében a következő

magánépítési engedélyügyeket tárgyalta, melyek közül a tanács az építési engedély kiadása előtt a Fővárosi Közmunkák Tanácsához áteszi:

4,853. Swadló Ferenc, a VIII. ker. József-körút 5672/17. sz. telken építendő négyemeletes bérházának terveit (É. Illés Gyula).

4,090. Pollák Jakab és Neumann M., a VII. k. Erzsébet-körút 28/4828. sz. telken építendő háromemeletes bérházának terveit.

3,956. Czipauer János, a VII. kerületi Csömöri-út 4342/1. sz. telken építendő háromemeletes bérházának terveit.

4,100. Born Teréz, a VII. ker. Alsó-rákosi rétek 1978—79/a/148—1980—82/148. számú telken emelendő földszintes háznak terveit (É. Schüller István).

4,532. Bertalan Lajos, a VI. kerületi Angyalföld 1548—49/a. sz. telken építendő földszintes lakóházának terveit (É. Ruczai János).

4,860. Waligura Katalin és Schreiber Lujza, az I. ker. Márton-hegyen 7652—53/a. sz. telken emelendő földsz. nyaralójának terveit (É. Novák Ferenc).

3943. Buchelt Irma, a VI. kerületi Hungária-út 1683/24. sz. telken emelendő földszintes háznak terveit (É. Renkl Tamás).